Η Βιβλιοθήκη Χουάν Κάρλος Ονέτι του Ινστιτούτου Θερβάντες της Αθήνας

José F. Pérez Sánchez
Διευθυντής Βιβλιοθήκης
bibate@cervantes.es

Μετάφραση: ***Verónica Vaitsis Guajardo***

Αξιότιμοι συνάδελφοι,
Πριν από λίγους μήνες η φίλη μας Εύα Σεμερτζάκη είχε την ευγενή καλοσύνη να μας καλέσει να παρουσιάσουμε τη βιβλιοθήκη μας στις σελίδες του περιοδικού *Συνεργασία*. Μας πήρε λίγο παραπάνω μέχρι να βρούμε τον χρόνο για να μπορέσουμε να γράψουμε το άρθρο που σας παρουσιάζουμε. Ίσως η καθυστέρηση αυτή να ήταν θετική και το άρθρο μας να ανήκει τελικά σε αυτό το τεύχος που είναι αφιερωμένο στις εξειδικευμένες βιβλιοθήκες.

Ανατρέχοντας λίγο στην επαγγελματική βιβλιογραφία μπορούμε να βρούμε διάφορους ορισμούς της εξειδικευμένης βιβλιοθήκης οι οποίοι μάλιστα επαναλαμβάνονται. Ο πρώτος ορισμός λέει ότι μια εξειδικευμένη βιβλιοθήκη είναι αυτή που δεν είναι ακαδημαϊκή, σχολική ή δημόσια. Ίσως πρόκειται για έναν ορισμό πολύ γενικό και πάντα ακούγεται κάπως περίεργος ο ορισμός που προκύπτει από άρνηση ή αποκλεισμό. Το πρότυπο *UNE-EN ISO 2789 – Πληροφορία και Τεκμηρίωση. Στατιστικές βιβλιοθηκών για διεθνή χρήση* τη χαρακτηρίζει ως μια ανεξάρτητη βιβλιοθήκη που καλύπτει έναν συγκεκριμένο επιστημονικό κλάδο ή τομέα γνώσεων ή ένα ειδικό τοπικό ενδιαφέρον. Αυτός ο τελευταίος είναι ένας ορισμός αρκετά πιο συγκεκριμένος. Σε κάθε περίπτωση θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε τη βιβλιοθήκη μας και στους δύο ορισμούς.

Μια συντομότατη ιστορία

Η ζωή της βιβλιοθήκης μας είναι παράλληλη με αυτή του Ινστιτούτου Θερβάντες της Αθήνας. Το Ινστιτούτο ιδρύθηκε το 1992, συγκεντρώνοντας την κληρονομιά του προϋπάρχοντος Ισπανικού Μορφωτικού Ιδρύματος «Βασίλισσα Σοφία», με έδρα την Αθήνα ήδη από το 1976. Όλα αυτά τα χρόνια πάντα υπήρχε μια βιβλιοθήκη, σε διάφορους χώρους της προηγούμενης έδρας μας στην οδό Σκουφά, έως ότου εγκαταστάθηκε τελικά στο ημιυπόγειο του ίδιου κτηρίου˙ όπου και παρέμεινε μεταξύ 1994 και 2009. Σε εκείνη την τοποθεσία η βιβλιοθήκη πήρε το όνομα του Ουρουγουανού συγγραφέα Juan Carlos Onetti, βραβείο Θερβάντες 1980. Τα τελευταία χρόνια η βιβλιοθήκη μας έχει αναδιαμορφωθεί σημαντικά σε όλες τις πτυχές της, κάτι που έχει γίνει ιδιαίτερα ορατό μετά τα εγκαίνια της νέας έδρας μας στην οδό Μητροπόλεως 23 τον Σεπτέμβριο

του 2009. Σε αυτό το άρθρο σκοπός μας είναι να παρουσιάσουμε αυτή τη νέα βιβλιοθήκη και τη διαδικασία με την οποία φτάσαμε σε αυτή.

Νομικό και θεσμικό Πλαίσιο

Στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Θερβάντες (εφεξής ΙΘ) αναφέρεται ότι [1]:

> *Το Ινστιτούτο Θερβάντες είναι ο δημόσιος φορέας που δημιουργήθηκε από την Ισπανία το 1991 για την προώθηση και τη διδασκαλία της ισπανικής γλώσσας και τη διάδοση του ισπανικού και ισπανοαμερικανικού πολιτισμού. Βρίσκεται στη Μαδρίτη και στο Αλκαλά δε Ενάρες, Μαδρίτη, Ισπανία, τόπος γέννησης του συγγραφέα Μιγκέλ δε Θερβάντες. Τα κέντρα του Ινστιτούτου βρίσκονται στις πέντε ηπείρους.*

Στην ιστοσελίδα του Τμήματος Βιβλιοθηκών και Τεκμηρίωσης αναφέρεται ότι[2]:

> *Οι βιβλιοθήκες του Ινστιτούτου Θερβάντες πρέπει: να εγγυώνται στους χρήστες την πρόσβαση στην τεκμηρίωση και τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη της μελέτης, της διδασκαλίας, της έρευνας, της γνώσης του ισπανικού πολιτισμού, της αναψυχής και της διασκέδασης.*
> *Λειτουργίες:*
>
> - *Η διάδοση και η παραγωγή πληροφοριών, η προώθηση της επικοινωνίας και της γνώσης του ισπανόφωνου πολιτισμού σε διεθνές πλαίσιο.*
> - *Η διαχείριση των μέσων και των εργαλείων της πληροφορίας που απαιτούνται για την ανάπτυξη της πολιτιστικής και εκπαιδευτικής πολιτικής του ιδρύματος.*

Λίγο παρακάτω αναφέρεται ότι:

> *Το δίκτυο βιβλιοθηκών του Ινστιτούτου Θερβάντες ανήκει στο Ισπανικό Σύστημα Βιβλιοθηκών και το διέπουν οι ίδιοι νόμοι με τις υπόλοιπες κρατικές βιβλιοθήκες.*

Αυτές οι σύντομες παράγραφοι περιγράφουν τις βιβλιοθήκες των διαφόρων κέντρων του ΙΘ, περιγράφουν επίσης το δικό μας πεδίο δράσης, ορίζουν τι είμαστε, τι κάνουμε, ενώ παράλληλα προσδιορίζουν την εσωτερική μας δομή και μας προσφέρουν ένα νομικό πλαίσιο για τις δραστηριότητές μας.
Η δομή του ΙΘ αποτελείται από κεντρικές υπηρεσίες που στηρίζουν και συντονίζουν τη δράση των διαφόρων κέντρων (στον τομέα των βιβλιοθηκών το Τμήμα Βιβλιοθηκών και Τεκμηρίωσης) που υπάρχουν σε όλο τον κόσμο. Οι βιβλιοθήκες του ΙΘ σχηματίζουν το Δίκτυο Βιβλιοθηκών

[1] http://www.cervantes.es/sobre_instituto_cervantes/informacion.htm
[2] http://www.cervantes.es/bibliotecas_documentacion_espanol/red_bibliotecas_cervantes.htm

του Ινστιτούτου Θερβάντες (εφεξής ΔΒΙΘ). Όλες αυτές οι βιβλιοθήκες διέπονται από κοινές αρχές και διαθέτουν κοινές διαδικασίες που μεταφέρονται και εκτελούνται στη βιβλιοθήκη του κάθε κέντρου με συγκεκριμένο τρόπο, προσαρμοσμένο στην κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα της πόλης ή χώρας στην οποία βρίσκεται. Η βιβλιοθήκη της Νέας Υόρκης δεν μπορεί να είναι ίδια με εκείνη της Φέζ, όπως και η δική μας δεν μπορεί να είναι ίδια με εκείνη του Τόκιο, καθώς είναι πολύ διαφορετικές οι κοινωνικές πραγματικότητες των πόλεων και των χωρών που μας φιλοξενούν. Οι έννοιες αυτές αντικατοπτρίζονται πιστά στις ***κατευθυντήριες αξίες και αρχές*** των βιβλιοθηκών μας, που όπως αναφέρεται στην προαναφερθείσα ιστοσελίδα είναι οι εξής:

- Συντονισμός
- *Συνεργασία (εργασία σε δίκτυο)*
- *Συμμετοχή*
- *Προσαρμογή*
- *Βιβλιοθήκες που συμμετέχουν στην κοινωνία*
- *Διαπολιτισμικός διάλογος*

Έχοντας προσδιορίσει και έχοντας καταστήσει σαφείς τους στόχους και τις λειτουργίες μας, θα μπορούσαμε να περιγράψουμε τη βιβλιοθήκη μας ως ένα σημείο εξυπηρέτησης του ΔΒΙΘ, ένα παράθυρο στο ισπανικό σύστημα βιβλιοθηκών στην Ελλάδα, προσαρμοσμένο στην κοινωνικοπολιτισμική της πραγματικότητα και κοινωνικά ενεργό.
Στα επόμενα κεφάλαια θα προσπαθήσουμε να δείξουμε μερικές από τις σημαντικότερες πτυχές της βιβλιοθήκης μας ή με άλλα λόγια με ποιο τρόπο πραγματοποιήσαμε αυτή την προσαρμογή στη Βιβλιοθήκη της Αθήνας. Για αυτό θα ακολουθήσουμε τους ορισμούς που πηγάζουν απο τις κεντρικές μας υπηρεσίες και που θα μετατραπούν σε οδηγό μας σε αυτό το άρθρο.

Χώροι και εξοπλισμοί

Στην ιστοσελίδα του Τμήματος Βιβλιοθηκών και Τεκμηρίωσης αναφέρεται ότι:

> *...οι βιβλιοθήκες θα παρέχουν, στα πλαίσια των δυνατοτήτων του προϋπολογισμού του Ινστιτούτου Θερβάντες:*
>
> - *Εγκαταστάσεις κατάλληλες για τη στέγαση των συλλογών και την παροχή υπηρεσιών στο κοινό.*

Το Κέντρο μας έχει μία νέα έδρα στην καρδιά της Αθήνας. Πρόκειται για ένα πρόσφατα αναδιαμορφωμένο κτήριο που διατηρεί την παραδοσιακή κλασική του πρόσοψη, αλλά πίσω από την οποία διαφαίνεται ένα επιστέγασμα από γυαλί που στεγάζει ένα κτήριο νέας κατασκευής.

Η βιβλιοθήκη στεγάζεται στον πρώτο όροφο του κτηρίου αυτού, είναι σχεδόν 290 τετραγωνικά μέτρα, με 760 γραμμικά μέτρα ραφιών που επιτρέπουν την ελεύθερη πρόσβαση σε όλο το υλικό. Οι χρήστες μας έχουν στη διάθεση τους 38 θέσεις ανάγνωσης, 8 υπολογιστές για χρήση από το κοινό και 2 θέσεις για χρήση οπτικοακουστικού υλικού.
Κατά το σχεδιασμό των χώρων που απαρτίζουν τη βιβλιοθήκη μας δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή σε αρκετές πτυχές. Κατά πρώτον, στόχος ήταν να υπάρχει σαφής και λειτουργική οργάνωση των χώρων, η οποία θα γίνεται εύκολα κατανοητή από τους χρήστες μας, θα επιτρέπει μια όσο το δυνατόν πιο συγκεντρωμένη παρουσίαση των διαφόρων κατηγοριών που απαρτίζουν τη συλλογή μας και θα επιτρέπει την εύκολη κυκλοφορία στη βιβλιοθήκη. Από την άλλη, αναζητήσαμε ένα οικονομικό μοντέλο που θα επέτρεπε να χρησιμοποιήσουμε στο μέγιστο τα τετραγωνικά μέτρα του χώρου και που θα ήταν ευέλικτο ώστε να επιτρέπει να γίνουν ευκολότερα επεκτάσεις στο μέλλον.

Θελήσαμε να δημιουργήσουμε μια φιλόξενη βιβλιοθήκη, άνετη για τους χρήστες μας. Η προηγούμενη βιβλιοθήκη ήταν μια σκοτεινή βιβλιοθήκη, χωρίς σχεδόν θέσεις ανάγνωσης, που είχε μετατραπεί ουσιαστικά σε μία δανειστική βιβλιοθήκη. Με τη νέα αυτή οργάνωση θελήσαμε να κάνουμε τους χρήστες μας να αισθανθούν άνετα, να καταλάβουν ότι η βιβλιοθήκη μπορεί να χρησιμοποιηθεί για μελέτη, ανάγνωση, για να ρίξουν μια ματιά στα περιοδικά, για να περνούν χρόνο γενικά σε αυτή και για αυτό η βιβλιοθήκη έπρεπε να πληροί τις κατάλληλες προϋποθέσεις. Για αυτούς τους λόγους η αίθουσα ανάγνωσης είχε προνομιακή μεταχείριση και επιλέχθηκε να τοποθετηθεί δίπλα σε έναν γυάλινο τοίχο, έτσι ώστε να πρόκειται για μια διαφανή αίθουσα χωρίς εσωτερικά στοιχεία παρά μόνο τις θέσεις ανάγνωσης και να δοθεί μία άμεση πρόσβαση από το πλατύσκαλο του πρώτου ορόφου χωρίς να υπάρχουν στοιχεία που να καθιστούν δύσκολη την πρόσβαση.

Έτσι, διαμορφώθηκαν δύο ξεχωριστοί μεγάλοι χώροι, ένας για τους χρήστες, άλλος για τους τίτλους και ένας ενδιάμεσος, όπου τοποθετήσαμε το γραφείο πληροφοριών και το γραφείο του διευθυντή της βιβλιοθήκης, και ένας χώρος υπηρεσιών. Όπως φαίνεται στο σχέδιο μπορέσαμε να τοποθετήσουμε στο βάθος δύο μικρές αίθουσες ανάγνωσης στο τμήμα εφημερίδων και περιοδικών και στον χώρο όπου βρίσκεται το υλικό για τη διδασκαλία των Ισπανικών.

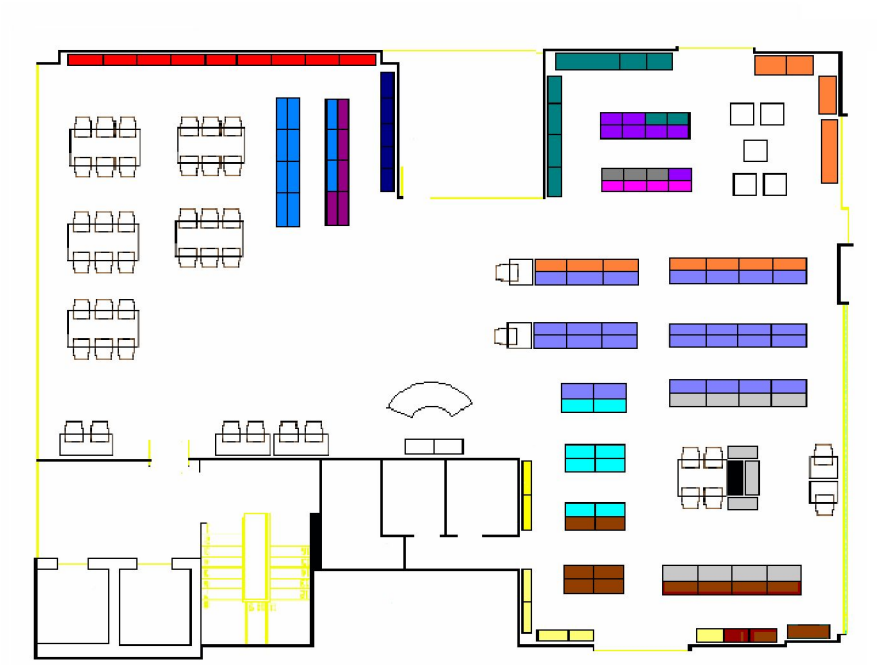

Για τη νέα αυτήν έδρα ανανεώθηκε ο εξοπλισμός και τοποθετήθηκαν νέες πινακίδες πιο επεξηγηματικές, που περιλαμβάνουν από μια γενική κάτοψη με τις θέσεις των τίτλων έως πινακίδες με τις θέσεις των χώρων και των ραφιών. Αυτό το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με τη διακόσμηση των αιθουσών με αντίγραφα έργων δύο σημαντικών Ισπανών ζωγράφων, των Antoni Tàpies και Miquel Barceló. Εδώ μπορείτε να δείτε μερικές φωτογραφίες της βιβλιοθήκης μας:

Αίθουσα ανάγνωσης

Αίθουσα ανάγνωσης

Ημερήσιος και περιοδικός τύπος

Υλικό για τη Διδασκαλία των Ισπανικών

Μπορείτε να επισκεφτείτε ένα ολοκληρωμένο άλμπουμ φωτογραφιών στην γκαλερί μας στο Flickr[3].

Η συλλογή

Επιστρέφοντας στην αρχική σελίδα του Τμήματος Βιβλιοθηκών και Τεκμηρίωσης του ΙΘ, αναφέρεται ότι:

Αποτελούν αρμοδιότητες των βιβλιοθηκών του Ινστιτούτου Θερβάντες τα εξής:

- *Η απόκτηση νέων βιβλιογραφικών πόρων και αρχείων σύμφωνα με τις ανάγκες του Ινστιτούτου Θερβάντες όσον αφορά στη διδασκαλία, τη μελέτη και τη διάδοση του πολιτισμού.*

Πράγματι είναι μια από τις πρωταρχικές λειτουργίες μας να παρέχουμε στις βιβλιοθήκες μας τους αναγκαίους πόρους που θα μας επιτρέπουν να ικανοποιήσουμε τους στόχους του ΙΘ και τις διάφορες ανάγκες και ενδιαφέροντα των χρηστών μας.
Αυτή τη στιγμή η συλλογή μας αποτελείται από περισσότερα από 24.000 αντίτυπα. Μερικές από τις πιο σημαντικές μας κατηγορίες είναι

	Αριθμ. Αντιτύπων (κατά προσέγγιση)
Διδασκαλία Ισπανικών	3350
Ισπανική λογοτεχνία	3340
Ισπανοαμερικανική λογοτεχνία	1290
Κριτική της λογοτεχνίας	1700
Τέχνη	1900

[3] http://www.flickr.com/photos/43186272@N07/

Ιστορία	1900
Τουρισμός	400
Λεξικά και έργα αναφοράς	630
Κοινωνικές επιστήμες	700
Κινηματογράφος και τηλεόραση	1550
Μουσική	1820
Τμήμα για παιδιά και νέους	880

Η βιβλιοθήκη μας διαθέτει επίσης μια συλλογή με πάνω από 150 τίτλους περιοδικών εκδόσεων με ένα ευρύ φάσμα θεμάτων.

Ο στόχος που θέτει ο κανονισμός μας για τη δημιουργία και διάδοση του ισπανικού και ισπανοαμερικανικού πολιτισμού αναφέρεται σε μια πολιτισμική πραγματικότητα διαδεδομένη σε 21 χώρες που έχουν την ισπανική ως επίσημη γλώσσα (θα μπορούσαμε να προσθέσουμε επίσης και τις ΗΠΑ, δεύτερη χώρα στον κόσμο σε αριθμό Ισπανόφωνων). Μερικές φορές δεν είναι και η μόνη επίσημη γλώσσα, στην Ισπανία για παράδειγμα είναι επίσης επίσημες γλώσσες τα καταλανικά, τα βασκικά και τα γαλικιανά. Όλα αυτά μας αφορούν και επομένως στους τίτλους της βιβλιοθήκης μας θα μπορεί να βρει κανείς πληροφορίες σχετικά με όλες αυτές τις χώρες και τις γλώσσες.

Η συλλογή κάθε βιβλιοθήκης του ΔΒΙΘ έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που την καθιστούν μοναδική σε σχέση με τις υπόλοιπες. Αυτή η μοναδικότητα οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους. Κάθε βιβλιοθήκη παίρνει το όνομα ενός από τους νικητές του Βραβείου Θερβαντες ή ενός διακεκριμένου συγγραφέα από τον ισπανικό και ισπανοαμερικανικό πολιτισμό. Η δική μας έχει το όνομα του **Juan Carlos Onetti**. Κάθε βιβλιοθήκη έχει στόχο να αποκτήσει αρκετούς τίτλους που θα βοηθήσουν στο να γίνει γνωστός ο συγγραφέας με του οποίου το όνομα έχει ονομαστεί η βιβλιοθήκη. Επίσης κάθε βιβλιοθήκη στηρίζει τη γεωγραφική της τοποθεσία και δημιουργεί αυτό που ονομάζουμε **Τοπικό Αρχείο***.* Στη βιβλιοθήκη μας αυτό αποτελείται από έργα που αφορούν στις σχέσεις μεταξύ της Ισπανίας, της ισπανόφωνης Αμερικής και της Ελλάδας, έργα για τη γλώσσα και τον πολιτισμό της Ισπανίας και της ισπανόφωνης Αμερικής που έχουν δημοσιευθεί στην Ελλάδα, καθώς και μεταφράσεις στα Ελληνικά έργων ισπανών και ισπανοαμερικανών συγγραφέων. Φέτος δώσαμε ιδιαίτερη προσοχή στο να δημιουργήσουμε μια συλλογή ισπανικών και ισπανοαμερικανικών ταινιών με υπότιτλους στα Ελληνικά. Στην περίπτωση μας υπάρχει μια ακόμη μοναδικότητα, καθώς έχουν υπάρξει παραδοσιακά στην Ελλάδα διάφορες κοινότητες Σεφαρδιτών (Εβραίοι οι οποίοι εκδιώχτηκαν από την Ισπανία το 1492) και οι οποίοι διατηρούν τη γλώσσα τους, τα Σεφαρδίτικα ή Λαντίνο και για αυτόν τον λόγο η βιβλιοθήκη μας διαθέτει μια μικρή συλλογή για τον **σεφαρδίτικο πολιτισμό**

Σχετικά με τη μορφή της συλλογής μας, αυτή παρουσιάζει μια μεγάλη ποικιλία, αλλά είναι κάθε φορά πιο σημαντική η παρουσία των **οπτικοακουστικών** μέσων, είτε είναι ταινίες, μουσικές ηχογραφήσεις, τηλεοπτικές σειρές ή ντοκιμαντέρ που έχουν σχέση με οποιονδήποτε από τους προαναφερθέντες τομείς. Φέτος περίπου το 40% του προϋπολογισμού που προορίζεται για την απόκτηση νέων έργων θα χρησιμοποιηθεί για την απόκτηση οπτικοακουστικών μέσων και μάλιστα ο δανεισμός αυτών των πόρων αποτελεί το 45% περίπου του όγκου δανεισμού της βιβλιοθήκης μας.

Η **πολιτική των αποκτήσεων** διατηρεί κάθε χρόνο τη γενική αρχή να παρακολουθεί τακτικά τις νέες εξελίξεις στους τομείς που παρουσιάζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τους χρήστες μας: διδασκαλία και εκμάθηση της ισπανικής γλώσσας, κινηματογράφος, μουσική, λογοτεχνία, σημαντικά έργα ιστορίας, κριτικής της λογοτεχνίας κ.λπ. Παράλληλα κάθε χρόνο συμπληρώνουμε τις συλλογές που παρουσίαζαν σημαντικά κενά στο παρελθόν ή που είχαμε διαπιστώσει ότι απαιτούσαν ιδιαίτερη προσοχή. Κατά αυτόν τον τρόπο, με το πέρασμα των χρόνων, συμπληρώθηκε η συλλογή βασικών έργων της ισπανικής και της λατινοαμερικανικής λογοτεχνίας, της λογοτεχνίας που έχει μεταφραστεί στα Ελληνικά, της γλωσσολογίας, όπως επίσης και η συλλογή ταινιών και ιδιαίτερα του ισπανικοαμερικανικού κινηματογράφου. Μάλιστα τον τελευταίο χρόνο δείξαμε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ανανέωση του τομέα για παιδιά και εφήβους και για να ξεκινήσουμε μια συλλογή από κόμικς που έως σήμερα ήταν στην ουσία ανύπαρκτη. Με αυτή την πολιτική προσπαθήσαμε να διατηρήσουμε ένα μέρος του προϋπολογισμού μας για εκείνους τους τομείς που για οικονομικούς γενικά λόγους δεν τους είχε δοθεί η πρέπουσα σημασία και να συμπεριλάβουμε καινούριους που από αυτή τη στιγμή εντάσσονται στη συλλογή μας και στην πολιτική των αποκτήσεών μας.

Οι αποκτήσεις καλύπτονται από τα κονδύλια του προϋπολογισμού που το ΙΘ παραχωρεί σε καθεμία από τις βιβλιοθήκες του ειδικά για αυτόν το σκοπό. Ωστόσο για τη βιβλιοθήκη μας υπήρξε και ένας θεμελιώδης τρόπος απόκτησης που είναι οι δωρεές. Αυτές αποτελούν φέτος το 45 % των νέων προσθηκών στον κατάλογό μας.
Η βιβλιοθήκη μας διαθέτει επίσης μια αξιόλογη **ηλεκτρονική βιβλιοθήκη**[4]. Αυτή αποτελείται από διάφορες πηγές και προϊόντα πληροφοριών στα οποία περιλαμβάνονται αρχεία ίδιας δημιουργίας, περιλήψεις εκδόσεων με δωρεάν πρόσβαση, που έχουν συνταχθεί από διάφορα ισπανικά και διεθνή ιδρύματα, καθώς επίσης και μια συλλογή ηλεκτρονικών πηγών. Αυτή η συλλογή καλύπτει ένα ιδιαίτερα ευρύ πεδίο θεμάτων, όπως έργα αναφοράς (λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, κατάλογοι κ.λπ.), εκπαίδευσης, λογοτεχνίας, γλωσσολογίας, βιβλιοθηκονομίας και τεκμηρίωσης, νομοθεσίας και νομολογίας, οικονομίας κλπ. Κάποιες πηγές λειτουργούν ως σημείο αναφοράς, άλλες προσφέρουν ολόκληρο το κείμενο. Η διαχείριση αυτής της συλλογής

[4] http://atenas.cervantes.es/gr/library_spanish/electronic_library/presentation.htm

γίνεται κεντρικά στη Μαδρίτη και επιτρέπει σε όλους τους χρήστες μας να έχουν πρόσβαση από τους υπολογιστές τους.

Χρήστες

Ο χρήστης έχει μετατραπεί εδώ και πολύ καιρό στον κεντρικό άξονα γύρω από τον οποίο περιστρέφεται όλη η δραστηριότητα των βιβλιοθηκών. Οι λόγοι που εξηγούν το γεγονός αυτό σχετίζονται άμεσα με τον ορισμό της δημόσιας υπηρεσίας, με την εξέλιξη των προτύπων διαχείρισης, βασισμένα σε πρότυπα ποιότητας όπου η ικανοποίηση του χρήστη είναι βασικό στοιχείο, ή πιο πρόσφατα με τους ορισμούς της βιβλιοθήκης 2.0. Οι ορισμοί αυτοί βασίζονται στις αρχές της συλλογικής νοημοσύνης ή της αρχιτεκτονικής της συμμετοχής, οι οποίες ασκούν και αυτές σημαντική επιρροή, και αυτό αποτέλεσε έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους πάνω στους οποίους βασίσαμε τη βιβλιοθήκη μας.

Στην ιστοσελίδα του Τμήματος Βιβλιοθηκών και Τεκμηρίωσης του ΙΘ αναφέρεται ότι:

Αποστολή

Το Δίκτυο Βιβλιοθηκών του Ινστιτούτου Θερβαντες, χρηματοδοτούμενο από την ισπανική κυβέρνηση, παρέχει πρόσβαση σε ιδέες, πληροφορίες και υλικά που εμπλουτίζουν τη ζωή των ανθρώπων.

Όραμα:

Οι βιβλιοθήκες του Ινστιτούτου Θερβάντες εμπλουτίζουν τους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο που ενδιαφέρονται για τις γλώσσες και τους πολιτισμούς της ισπανόφωνης κοινότητας.

Οι βιβλιοθήκες του Ινστιτούτου Θερβάντες εμπνέουν ανθρώπους από πολλά μέρη του κόσμου, όλων των ηλικιών και πολιτισμικών υπόβαθρων να διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με τις γλώσσες και τον πολιτισμό των ισπανόφωνων κοινοτήτων.

Οι χρήστες μας είναι πολύ διαφορετικοί. Στον παρακάτω πινάκα μπορείτε να δείτε τον αριθμό χρηστών που εγγράφηκαν τον τελευταίο χρόνο και τον αριθμό δανεισμών που πραγματοποιήθηκαν την ίδια περίοδο, χωρισμένο ανά κατηγορία χρήστη, που μπορεί να δώσει μια ιδέα για το επίπεδο χρήσης της βιβλιοθήκης που κάνει καθεμία από αυτές τις ομάδες[5].

---

[5] Έχουμε πληροφορίες για τον δανεισμό γιατί διαθέτουμε ακριβή και αντικειμενικά στοιχεία που μας παρέχει το ABSYSNET, το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης βιβλιοθηκών που χρησιμοποιεί το ΔΒΙΘ. Παρόλο που αφορά μια από τις χρήσεις που γίνονται της βιβλιοθήκης μας, μπορεί να δώσει μια γενική ιδέα της χρήσης της ίδιας σύμφωνα με τους διαφορετικούς τύπους χρηστών. Τα στοιχεία αντιστοιχούν στην περίοδο 19/11/2009-19/11/2010)

Τύπος χρήστη	Αριθμός εγγεγραμμένων χρηστών	Αριθμός πραγματοποιηθέντων δανεισμών
Μαθητής του ΙΘ	1755	8466
Γενικός χρήστης	212	6574
Εξωτερικός σπουδαστής	233	3834
Προσωπικό του ΙΘ	58	1854
Καθηγητές και ερευνητές	96	1784
Άλλες βιβλιοθήκες	1	35
Σύνολο	2455	22547

Από αυτούς τους χρήστες οι 1180 αντιστοιχούν σε νέους εγγεγραμμένους και οι 1275 σε άτομα που ανανέωσαν την εγγραφή τους.
Για αυτές τις ομάδες θα μπορούσαμε να σημειώσουμε τα εξής:

Μαθητής του ΙΘ. Όλοι οι μαθητές του κέντρου μας έχουν μια δωρεάν κάρτα βιβλιοθήκης. Κατανοούμε τη βιβλιοθήκη μας ως μια από τις υπηρεσίες επιπρόσθετης αξίας που μπορεί να προσφέρει το κέντρο μας στους εγγεγραμμένους μαθητές και που συμβάλλει στο να θεωρείται ένα πολιτισμικό κέντρο και όχι ένα απλό κέντρο εκμάθησης γλωσσών. Η χρήση της βιβλιοθήκης είναι λιγότερο αυξημένη από ότι στις υπόλοιπες κατηγορίες χρηστών, πολλοί από του μαθητές μας δε χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη, ίσως εξαιτίας της διατήρησης εκπαιδευτικών μοντέλων προσανατολισμένων περισσότερο στην εκμάθηση από ότι στη γνώση. Σε κάθε περίπτωση η εξέλιξη της χρήσης της βιβλιοθήκης από αυτήν την ομάδα χρηστών είναι πολύ θετική τον τελευταίο χρόνο, καθώς είναι η ομάδα που έχει παρουσιάσει τη μεγαλύτερη αύξηση δανεισμών, περίπου 70% σε σχέση με τα προηγούμενα έτη.

Προσωπικό του ΙΘ. Κατανοούμε ότι για αυτούς τους χρήστες η βιβλιοθήκη στηρίζει τις δραστηριότητες του ΙΘ και κυρίως του διδακτικού προσωπικού. Από τα στοιχεία του πίνακα, 29 από αυτούς τους χρήστες είναι καθηγητές που πραγματοποίησαν 1184 δανεισμούς.

Γενικός χρήστης. Αυτή είναι η πιο δραστήρια ομάδα, αποτελείται κυρίως από Ισπανούς και Ισπανοαμερικανούς που διαμένουν στην Ελλάδα, οι οποίοι ενδιαφέρονται κυρίως για τον πολιτισμό, θέλουν να διαβάζουν βιβλία, να βλέπουν ταινίες, να ακούν μουσική στη μητρική τους γλώσσα. Για αυτούς η βιβλιοθήκη είναι ένα πολιτισμικό παράθυρο στους τόπους καταγωγής τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις βασίζονται στη βιβλιοθήκη μας για να κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα. Υπάρχει επίσης ένα σημαντικός αριθμός Ελλήνων που απλά ενδιαφέρονται για τον

ισπανικό και λατινοαμερικανικό πολιτισμό και ικανοποιούν αυτό το ενδιαφέρον μέσω της βιβλιοθήκης μας.

Καθηγητές και ερευνητές. Είναι κυρίως καθηγητές Ισπανικών από φροντιστήρια και ελληνικά πανεπιστήμια. Μέσω αυτών η βιβλιοθήκη στηρίζει την εκμάθηση των Ισπανικών και πέρα από το κέντρο μας και την έρευνα σε θέματα σχετικά με τον ισπανικό και ισπανικοαμερικανικό πολιτισμό.

Εξωτερικοί σπουδαστές. Αποτελεί συμπλήρωμα της προηγούμενης παραγράφου αλλά από τη σκοπιά του μαθητή. Σε αυτή την παράγραφο περιλαμβάνουμε επίσης και τους Ισπανούς και Ισπανοαμερικανούς σπουδαστές που διαμένουν προσωρινά στην Ελλάδα.

Στην ομάδα **Άλλες βιβλιοθήκες** συμπεριλαμβάνεται μόνο 1 χρήστης στον οποίο καταγράφονται όλες οι συναλλαγές που αφορούν στον δανεισμό μεταξύ βιβλιοθηκών, του οποίου η διαχείριση γίνεται εκτός του δικού μας συστήματος διαχείρισης της βιβλιοθήκης, έτσι ώστε να γίνεται ταυτόχρονα με την προμήθεια αντιγράφων των τίτλων.

Υπηρεσίες

Και πάλι αναφερόμαστε στην ιστοστελίδα της έδρας μας στη Μαδρίτη

Αποτελεί καθήκον των βιβλιοθηκών του Ινστιτούτου Θερβάντες:

- *Να επεξεργάζονται, να διατηρούν και να διαδίδουν τους βιβλιογραφικούς τους πόρους σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, τις συστάσεις και τα πρωτόκολλα, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.*
- *Να θέτουν στη διάθεση των χρηστών τις πληροφορίες που υπάρχουν σε άλλες βιβλιοθήκες και κέντρα πληροφόρησης.*
- *Να προωθούν και να διαδίδουν τις υπηρεσίες τους και να διευκολύνουν τη μέγιστη αξιοποίησή τους.*
- *Να επιμορφώνουν και να καταρτίζουν τους χρήστες όσον αφορά στην πρόσβαση στις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης και στη χρήση των πηγών πληροφοριών.*
- *Να προωθούν, στο πλαίσιο των θεσμικών σχέσεων του Ινστιτούτου Θερβάντες, προγράμματα, συμφωνίες και κοινοπραξίες που έχουν ως σκοπό τη βελτίωση των υπηρεσιών τους.*
- *Να ενσωματώνονται σε δίκτυα και συστήματα πληροφοριών που θα ενισχύουν την τήρηση των παραπάνω στόχων.*

Μας ενδιέφερε να αποκτήσουμε έναν κατάλογο υπηρεσιών που θα ανταποκρίνονταν στις διαφορετικές ανάγκες των χρηστών μας, πάντα σε σχέση με τη μελέτη, τη διδασκαλία, την έρευνα, τις γνώσεις σχετικά με τον ισπανικό πολιτισμό, τον ελεύθερο χρόνο και την ψυχαγωγία. Δημιουργήθηκε μια σειρά υπηρεσιών που περιλαμβάνουν από τις πιο γενικές υπηρεσίες

πληροφόρησης σχετικά με οποιαδήποτε πτυχή του ισπανικού πολιτισμού ή την εκμάθηση Ισπανικών, την ανάγνωση και τον δανεισμό έργων με σκοπό τη διασκέδαση και αναψυχή, τη στήριξη της διδασκαλίας και της εκμάθησης Ισπανικών, έως τις πιο εξελιγμένες υπηρεσίες στήριξης της έρευνας βασισμένες σε βάσεις δεδομένων επιστημονικής πληροφόρησης˙ όπως αυτές που προσφέρονται μέσω της ηλεκτρονικής μας βιβλιοθήκης. Υπό αυτή την έννοια, ο ορισμός της εξειδικευμένης βιβλιοθήκης ως εκείνη που δεν είναι δημόσια, σχολική ούτε ακαδημαϊκή, θα μπορούσε να τροποποιηθεί λίγο και να πούμε ότι οι βιβλιοθήκες μας είναι λίγο δημόσιες, λίγο σχολικές και λίγο ακαδημαϊκές.

Σήμερα η βιβλιοθήκη μας παρέχει τις παρακάτω υπηρεσίες[6]:

- Ανάγνωση στην αίθουσα
- Δανεισμός
- Δανεισμός μεταξύ βιβλιοθηκών και απόκτηση εγγράφων
- Δανεισμός μεταξύ ιδρυμάτων
- Δανεισμός εξ αποστάσεως
- Υπηρεσίες πληροφοριών, τεκμηρίωσης και αναφοράς
- Φωτοτυπίες
- Πρόσβαση στο AVE (μαθήματα Ισπανικών on line)
- Πρόσβαση στο διαδίκτυο
- Κατάρτιση χρηστών
- Προτάσεις χρηστών

Τα τελευταία χρόνια έχει ξεκινήσει μια διαδικασία επαναπροσδιορισμού των υπηρεσιών μας επιδιώκοντας ένα διπλό σκοπό. Από τη μια πλευρά, επιδιώκουμε μια καλύτερη προσαρμογή στις ανάγκες των χρηστών μας και, από την άλλη, την ανάπτυξη εσωτερικών μηχανισμών που θα επιτρέπουν να υπάρχει καλύτερη ποιότητα στην παροχή των υπηρεσιών˙ όπως επίσης και την ανάπτυξη συστημάτων αντικειμενικής αξιολόγησης των ίδιων. Για την επίτευξη αυτού του στόχου ήταν πολύ σημαντικό να συστηματοποιήσουμε μία σειρά τυποποιημένων διαδικασιών που αφορούν στην παροχή αυτών των υπηρεσιών.
Κάθε χρόνο αυτές οι υπηρεσίες διευρύνονται στο μέγιστο των δυνατοτήτων μας. Μερικές από τις πιο εντυπωσιακές βελτιώσεις που έχουν επιτευχθεί είναι οι εξής:

- Να ολοκληρωθεί η καταλογογράφηση όλων των τίτλων και η αναδιοργάνωση όλων των τμημάτων που απαρτίζουν τη συλλογή μας.

[6] Δεν θα επεξηγήσουμε αναλυτικά καθεμία από αυτές γιατί μπορείτε να βρείτε την πλήρη περιγραφή τους στην ιστοσελίδα μας http://atenas.cervantes.es/gr/library_spanish/service_information_spanish.htm

- Να διευρυνθεί το ωράριο λειτουργίας. Σταδιακά βελτιώθηκε η πρόσβαση στη βιβλιοθήκη μας επεκτείνοντας το ωράριο για την εξυπηρέτηση του κοινού. Σήμερα η βιβλιοθήκη μας είναι ανοιχτή στο κοινό 44 ώρες την εβδομάδα.
- Να διευρυνθούν οι υπηρεσίες που σχετίζονται με τον OPAC. Καταφέραμε να αναπτύξουμε τις διάφορες υπηρεσίες που το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης των βιβλιοθηκών μας μάς επιτρέπει να έχουμε μέσω του προσωπικού χώρου επικοινωνίας με τον χρήστη. Μέχρι στιγμής πρόκειται για τις Ανανεώσεις, τις Προτάσεις Χρηστών και τα Σχόλια των αναγνωστών. Επίσης βελτιώθηκαν οι δυνατότητες ανάκτησης μέσω της δημιουργίας δυναμικών βιβλιογραφιών που αναφέρονται σε συχνές αναζητήσεις δύσκολης επίλυσης μέσω των οθονών αναζήτησης· μέχρι στιγμής έχουμε *Ταινίες με υπότιτλους στα ελληνικά, Λογοτεχνία μεταφρασμένη στα ελληνικά.*
- Κατάρτιση χρηστών. Τη βιβλιοθήκη μας διέπουν οι αρχές της πληροφοριακής παιδείας που είναι ήδη διαδεδομένες στον κόσμο των βιβλιοθηκών. Έγινε μια προσπάθεια για να σχεδιάσουμε στρατηγικές που θα επιτρέπουν στους χρήστες μας να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη μας, τόσο μέσω της συστηματοποίησης των μαθημάτων κατάρτισης για τις καινούριες ομάδες μαθητών του Ινστιτούτου, όσο μέσω της μεμονωμένης εξυπηρέτησης των νέων χρηστών.
- Εξυπηρέτηση των χρηστών εξ αποστάσεως. Η βιβλιοθήκη μας αν και βρίσκεται στην Αθήνα, δραστηριοποιείται σε όλη την Ελλάδα. Αυτό εκφράζεται με δύο τρόπους, διευρύναμε τον αριθμό των υπηρεσιών που παρέχονται μέσω διαδικτύου και προσφέραμε τη δυνατότητα του δανεισμού εξ αποστάσεως.

Είναι σημαντικό επίσης να στηρίζουμε τη **διάδοση** αυτών των υπηρεσιών και για αυτό ήταν θεμελιώδης η υποστήριξη των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας. Εκτός από την ανανέωση της εικόνας μας σε έντυπη μορφή (τρίπτυχο και αφίσα της βιβλιοθήκης) έχει αλλάξει σημαντικά το περιεχόμενο της ιστοσελίδας μας που μετατράπηκε σε έναν χώρο όπου μπορεί να βρει κανείς όλες τις πληροφορίες σχετικά με τη βιβλιοθήκη μας. Επομένως, διευρύνθηκαν οι κατηγορίες των *Υπηρεσιών* και του *Καταλόγου*, έχει δημιουργηθεί μια νέα σελίδα, η *Συνεργασία*, που συγκεντρώνει όλες τις συνεισφορές της βιβλιοθήκης μας στις δραστηριότητες της *Επιτροπής για την Στήριξη των Βιβλιοθηκών* και επίσης έχει δημιουργηθεί μια ανεξάρτητη δικτυακή πύλη για την υπηρεσία της *Ηλεκτρονικής Βιβλιοθήκης* μας. Παράλληλα, δόθηκε πρόσβαση, μέσω της ιστοσελίδας, σε έντυπο υλικό που χρησιμοποιούμε στη βιβλιοθήκη, στα ενημερωτικά φυλλάδια, στην αφίσα της βιβλιοθήκης, στο σχέδιο κατανομής των τίτλων, στο έντυπο αίτησης για δανεισμό μεταξύ βιβλιοθηκών, για προτάσεις χρηστών, για σχόλια και εισηγήσεις. Τέλος τροποποιήθηκαν οι μηχανισμοί διάδοσης των νέων μέσω της χρήσης διαφόρων εργαλείων κοινωνικής δικτύωσης.

Δημιουργήθηκε επίσης ένα **σχέδιο διάδοσης** που είχε ως σκοπό να προσεγγίσει όλους τους χρήστες που ενδιαφέρονταν για τη βιβλιοθήκη μας. Για τους εσωτερικούς χρήστες αναπτύχθηκε ένα πρόγραμμα κατάρτισης στο οποίο αναφερθήκαμε παραπάνω και για τους εξωτερικούς χρήστες ζητήσαμε τη συνεργασία εκείνων των φορέων που έρχονται σε επαφή με ομάδες δυνητικών χρηστών, είτε είναι τμήματα Ισπανικών, σύλλογοι Ισπανιστών και καθηγητών, κέντρα υποδοχής φοιτητών που προέρχονται από προγράμματα ανταλλαγής, πρεσβείες και προξενεία της Ισπανίας και των ισπανόφωνων χωρών της Αμερικής, κέντρα ελληνο-λατινοαμερικανικού πολιτισμού κ.λπ. Το πετύχαμε μέσω διαφόρων μηχανισμών, συμφωνιών, με την οργάνωση επισκέψεων στη βιβλιοθήκη μας, μέσω αποστολής διαφημιστικού υλικού, μέσω της συνεργασίας μεταξύ αυτών των κοινοτήτων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης κ.λπ.
Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι ο καλύτερος τρόπος για να συμβάλλουμε στη διάδοση των υπηρεσιών μας ήταν να διατηρήσουμε ένα υψηλό επίπεδο ικανοποίησης των χρηστών μας, να ανταποκριθούμε στις προσδοκίες που δημιουργούνταν και να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των χρηστών μας που έγιναν ο καλύτερος φορέας διάδοσης της βιβλιοθήκης μας.

Προς τη βιβλιοθήκη 2.0

Εδώ και μερικά χρόνια έχει εισαχθεί στον κόσμο των βιβλιοθηκών μια νέα ιδέα, αυτή της βιβλιοθήκης 2.0. Η ιδέα προέρχεται από έναν προηγούμενο ορισμό, αυτή του ιστοτόπου 2.0 (*web 2.0*), που βασίζεται στην αρχή της *συλλογικής νοημοσύνης* και της *αρχιτεκτονικής της συμμετοχής,* η οποία συνδέεται αναπόσπαστα με την πρώτη. Στόχος είναι να δημιουργηθεί μια βιβλιοθήκη πιο συμμετοχική, να θέσουμε τη βιβλιοθήκη στο ίδιο επίπεδο με τον χρήστη, να αναγνωρίσουμε την αξία της συμμετοχής του χρήστη στη διαχείριση της ίδιας και τέλος να ανοίξουμε χώρους της βιβλιοθήκης στα κοινωνικά δίκτυα˙ στα οποία ο χρήστης σε πολλές περιπτώσεις έχει ήδη εγκατασταθεί. Οι έννοιες αυτές συνδέονται επίσης με τη χρήση των εργαλείων αυτών των κοινωνικών δικτύων (blogs, wikis, κοινωνικά δίκτυα κ.λπ.). Για κάποιους ο ορισμός αυτός αποτελεί ένα νέο πρότυπο στον κόσμο της βιβλιοθηκονομίας, για άλλους είναι ακόμα ένα βήμα στην εξέλιξη της βιβλιοθήκης προσανατολισμένης στον χρήστη.

Οι έννοιες της συμμετοχικής βιβλιοθήκης και της βιβλιοθήκης προσανατολισμένης στον χρήστη ήταν πάντα παρούσες στη βιβλιοθήκη μας και εξελίχθηκαν στο βαθμό που μας το επέτρεπε η τεχνολογία. Στην αρχή δημιουργηθήκαν τα έντυπα για τις προτάσεις και τα σχόλια των χρηστών που τοποθετήθηκαν στο γραφείο πληροφοριών της βιβλιοθήκης μας και στον ιστότοπό μας.
Αργότερα ενεργοποιήθηκαν οι επιλογές που προσφέρει ο κατάλογος μας για την επικοινωνία με τους χρήστες μας: σχόλια, προτάσεις, δημιουργία προσωπικών συνδέσμων, ανανεώσεις κ.λπ.
Αλλά το πιο σημαντικό βήμα που έκανε η βιβλιοθήκη μας ήταν όταν άρχισε να χρησιμοποιεί τα εργαλεία 2.0. Ξεκίνησε δημιουργώντας το blog της βιβλιοθήκης[7] τον Οκτώβριο του 2009. Αυτό

[7] http://bibliotecacervantesatenas.wordpress.com/

το blog επέτρεψε να αναδιαμορφώσουμε τα προηγούμενα συστήματα επικοινωνίας με τους χρήστες μας, να ενσωματώσουμε πληροφορίες που πριν ήταν διασκορπισμένες, να πραγματοποιήσουμε υπό νέα μορφή τους συνηθισμένους οδηγούς ανάγνωσης, τα δελτία με τα νέα μας ή να μεταφέρουμε στον ιστότοπο τον πίνακα ανακοινώσεων των χρηστών μας.

Το blog αποτελείται από μια σειρά ειδήσεων που εκδίδει το ίδιο και περιλαμβάνει τα feeds κάποιων από τα πιο ενδιαφέροντα blog που εκδίδουν διάφορες υπηρεσίες του ΙΘ: *Cervantes TV (Τηλεόραση του Θερβάντες), Centro Virtual Cervantes (Εικονικό Κέντρο Θερβάντες), Λογοτεχνία στο διαδίκτυο,* ενώ ενσωματώθηκαν τα tweets και οι σελιδοδείκτες των λογαριασμών του ΔΒΙΘ στο twitter και το delicious αντίστοιχα. Δημιουργήθηκε, επίσης, μια λίστα συνδέσμων που οδηγούν σε άλλες ελληνο-λατινοαμερικανικές ιστοστελίδες, ενώ στο blog θα βρείτε και μια γκαλερί φωτογραφιών στο Flickr.

Οι καταχωρήσεις στο blog μας περνούν αυτόματα στα προφίλ του Facebook του Κέντρου μας και του ΔΒΙΘ χρησιμοποιώντας το NetworkedBlogs και στον λογαριασμό twitter του ΔΒΙΘ, χρησιμοποιώντας το twitterfeed. Προσφέρει επίσης τη δυνατότητα εγγραφής των καταχωρήσεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και εξαγωγής στους λογαριασμούς του Facebook, του Twiteer, του Reddit, του StumleUpon και του Digg. Πρόκειται να διευρύνουμε άμεσα αυτή τη λίστα για νέες χρήσεις.

Η αξιολόγηση που μπορούμε να κάνουμε όσον αφορά στη χρήση αυτών των εργαλείων είναι πολύ θετική: μας έχει επιτρέψει να έχουμε μεγαλύτερη ορατότητα, να φτάνουμε σε μεγαλύτερο αριθμό ατόμων, να βελτιώσουμε την ικανότητα μας ως προς την πληροφόρηση και την επικοινωνία δημιουργώντας νέες διόδους και χώρους που μας επιτρέπουν να κάνουμε κάποιες εργασίες με έναν πολύ πιο απλό τρόπο˙ ενώ παλαιότερα απαιτούσαν περισσότερο χρόνο ή απλά δεν τις κάναμε. Σήμερα το blog μας δέχεται πάνω από 21.000 επισκέψεις ενώ στο προφίλ στο Facebook του Ινστιτούτου στην Αθήνα συμμετέχουν σχεδόν 2.000 άτομα, που όταν δημοσιευθεί αυτό το άρθρο θα είναι αρκετά περισσότεροι.

Συμπερασματικά

Φτάσαμε στο τέλος της παρουσίασης μας. Για εμάς ήταν ιδιαίτερα ευχάριστο να μοιραστούμε με τους Έλληνες συναδέλφους μας την εμπειρία μας, μέσω του περιοδικού *Συνεργασία*, ενώ παράλληλα αυτό μας βοήθησε να προχωρήσουμε με το πρόγραμμά μας για τη διάδοση των δραστηριοτήτων μας, παρουσιάζοντας τη βιβλιοθήκη μας σε άλλες βιβλιοθήκες, στους βιβλιοθηκονόμους που τις διαχειρίζονται και στον κλάδο γενικά.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε ερώτηση τόσο σε επίπεδο βιβλιοθηκών όσο και προσωπικό, σε περίπτωση που κάποιος από εσάς ενδιαφέρεται για τον ισπανικό ή ισπανοαμερικανικό πολιτισμό.

Με φιλικούς χαιρετισμούς.